

Meinjoikelainen

VUOSI 2009

HEINJOKI-SÄÄTIÖ / VIHDIR KARJALASEURA RY

Vihdin karjalaisten laulu

Viihtyisän Vihdin kodiksi saimme,
Karjala kallis kun jäi rajan taa,
kummulla kirkko ja viljavat pellot
tuttua meille jo maisemaa.

Hiidenvesi ja Tervalampi,
välissä mahtavat harjanteet,
täällä' ovat varttuneet lastemme lapset,
uusille juurille juurtuneet.

Rakentaen uutta ja varjellen vanhaa
hyvä on yhteinen tulevaisuus.
Soljuen soi vielä kotoinen kieli,
vahvana kun elää karjalaisuus.

Täällä nyt laulamme Karjalan kansa
laulua vapaan syntymämaan,
unohtaa emme voi isäimme maata,
kaunista Karjalaa muistella saa.

Säv. ja sanat Anneli Kuparinen

Vuoden 2009 Heinjoki-juhla Vihdissä

On taas kulunut vuosi siitä, kun heinjokelaiset tapaavat menetetyn pitäjänsä muistojuhlissa. Tätä juhlaa on aina odotettu suurella mielenkiinnolla, niin nytkin. Kun tapaa entisiä heinjokelaisia vuoden aikana, silloin puhutaan menneistä juhlista ja tuumaillaan tulevia juhlia, jolloin taas tavataan tuttuja. Vanhoja ja uusia.

Mielenkiintoinen kysymys onkin se, onko tullut ja tulee uusia jäseniä seuroihin ja samalla näihin pitäjäjuhliin. Vanhat heinjokelaiset tulevat uskollisesti vuodesta toiseen tapaamaan tuttuja, mutta missä ovat nuoret.

Kuvio lienee nyt sellainen, että alkuperäisheinjokelaiset ovat kiinnostuneita perinteistä ja menneestä. Väliin on jäänyt sukupolvi, joka ei ole samoilla linjoilla vanhemman väen kanssa.

Sota-asioista vaikeneminen, josta on jo päästy, lie ollut tuon sukupolven rasite. On kasvettu hiljaisuuteen ja noitten asioitten välttämiseen. Karjalaisuus, sen kulttuuri ja elintapojen erilaisuus muun Suomen olosuhteisiin verrattuna on jotain ainutlaatuista. Se on koko Suomelle rikkaus, joka pitää säilyttää ja jota tulee vaalia. Pitäjäjuhlat ovat yksi tämän perinteen vaalimisen muoto.

Hyvä Heinjokelainen! Kutsu nuoriso mukaan tähän toimintaan, jotta kaikki se arvokas ja kallis perintö, jonka itse olet vanhemmiltasi saanut, siirtyisi nuorten mukana hamaan tulevaisuuteen.

Hyvä juhluvieras. Sydämellisesti tervetuloa Vihdin kirkonkylään, tervetuloa Heinjoki-juhlaan.

VELI HYYTIÄINEN
VIHDIN KARJALASEURA RY
PUHEENJOHTAJA

Kansikuva

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkin paljastustilaisuus Vihdin kirkon mäellä 5.9.1954.

Kuvassa oikealta Rovasti Kustaa Palovaara, Irma Sellgren os. Hyytiäinen, Alpo Moisio, Pauli Ulpovaara ja Marja Mattila os. Lehtonen

Heinjokelainen

JULKAISIJA:

Heinjoki-Säätiö/
Vihdin Karjalaseura ry

Toimitus:

Varpu-Leena Malmgren
Pauli Ulpovaara
Eero Lassila

Painopaikka:

Karkkilan
Painopalvelu Oy

Juuriani vahvistamassa Heinjoen Hevossaaressa

Kesäkuun lopussa 2008 minulle ja sisarelleni Maritta Illille järjestyi mahdollisuus osallistua Heinjoki-Säätiön hallinnon jäsenten matkalle Viipuriin ja Heinjoen kyliin. Minulle matka äitini Lotta Henrikssonin os. Mannisen kotikonnuille oli toinen. Olimme käyneet vanhempieni ja tuttavapariskunnan kanssa kesällä 1995 Heinjoen Hevossaaressa. Aikaisemmin äitini ei sinne ollut halunnut lähteä. Onneksi ehdimme tehdä tuon matkan, kun äitini oli vielä voimissaan.

Toiseen retkeeni Heinjoelle osallistui yhteensä 19 matkaja; suurin osa monet kerrat juurillaan Heinjoelle käyneitä, joitakin jopa siellä syntyneitä ja vain muutama meitä lähes ensikertalaisia. Asianja paikantuntemusta riitti, ja matkaa johdatteli erinomaisesti Säätiön hallituksen puheenjohtaja Martti Pynninen. Teiden kunnan vuoksi tarkkoja matkasuunnitelmia ei voitu tehdä etukäteen.

Aikaisemmista Heinjoen hyvistä liikenneyhteyksistä kertoivat näkemämme Heinjoen rautatieasema ja lentokentän alue. Viipuri-Heijoki maantie oli valmistunut jo vuonna 1927, ja siitä oli merkinä Kurvilan kylässä numerokivi tien varrella. Matkan varrella hallituksen taiteilijajäsen Kauko Kuparinen viritti komealla äänellään yhteislaulun Karjalan kunnailta, johon oli helppo yhtyä.

Siskokset Varpu-Leena Malmgren ja Maritta Illi Hevossaaressa

Tali-Ihantalan taistelu oli tuoreen elokuvan kautta lähes kaikille tuttu. Vaikutavaa olikin pysähtyä taistelun muistomerkillä. Suomi pystyi ennenäkemättömällä taistelutahdolla saksalaisten ilmavoimien avustamana venäläisten kolminkertaisen joukon vuonna 1944. Tämä ratkaiseva suomalaisten torjuntavoitto nopeutti osaltaan venäläisten suurhyökkäyksen loppumista Kannaksella.

Antreassa ihailtiin auringossa kimaltelevaa vuolasta Vuoksen virtaa ja sen siltoja. Vanha Kuukaupin kaarisilta teki syvän vaikutuksen vierellään uusi vähän korkeammalla kulkeva uusi silta.

Iltaa vietimme Viipurissa iloisissa tunnelmissa Pyöreän tornin ravintolassa, jossa laulukin raikui. Illan päätteeksi

kävelykierroksella hotelliin näimme Hirvipatsaan ja Alvar Aallon suunnitteleman kirjaston.

Toisen retkipäivämme kohde Kääntymä jouduttiin jättämään väliin tien huonon kunnan vuoksi. Heinjoen kirkonkylässä kokoonnuimme Heinjoen kirkon paikalle Säätiön toimesta pystytetyn muistomerkin äärelle. Kauniissa seremoniassa Kauko Kuparisen panhuiluesityksen ja Martti Pynnisen muistotervehdyksen jälkeen Säätiön hallintoneuvoston puheenjohtajat Lauri Kykkänen ja Marja Paakki laskivat kukkavihon muistomerkillä. Tilaisuus päättyi yhteisesti laulettuun suvivirteen. Kirkonkylässä kunnioitusta herätti ainoa säilynyt rakennus massiivinen kansakoulu, jossa matkalla ollut Sirkka Paakki oli aloit-

tanut koulunkäyntinsä. Muistikuvana hänellä oli, että uuden upean koulun valkeita seinä ei saanut koskea, jotta ne säilyisivät puhtaina. Kauppa oli kiinni, mutta uusi sininen puhelinkioski oli tullut koulun viereen.

Jatkoimme Ristseppälään, jossa oli sekä kauppa että kioski pieniä eväsostoja varten. Matkalla näimme Heinjoen virtaavan vähävetisenä, Linnalammen kukkulan, myös Koprassa käytiin. Kylistä ja sen asukkaista saatiin paljon tietoa matkalaisten kertomana.

Oma jännityksen kohteeni oli, minkälainen on tie äitini koti-

kylään Hevossaareen. Etukäteen oli vahva käsitys tien heikosta kunnosta, mistä syystä tuo kylä oli monilta jäänyt näkemättä. Kaikkien yllätykseksi tietä oli lähiaikoina parannettu, ja se oli kyläteistä parhaassa kunnossa. Koko tie oli hiekoitettu, ja kaikki pehmeät suotaipaleet olivat paksun sorakerroksen ansiosta kestäviä. Karttaa lukien kerrottiin asukkaiden nimiä, ja tien kunto säilyi hyvänä.

Oma pulssini ja varmasti myös ensikertaa matkalla mukana olleen sisareni pulssi kohosivat, ja jännitys tiivistyi. Pääsemekö perille, löydämmekö paikkan? Valamon ruusujen keskellä

pienen kävelymatkan jälkeen olimme asumuksen raunioilla. Tunne oli vahva äitini ja mummoni kotikonnuista ja myös siitä, että sinne pitää palata uudelleen.

Kotimatalla Viipuri ja Vaalimaa sivuutettiin vauhdilla, ja meillä kaikilla oli kiitollinen olo erinomaisesti onnistuneesta kotiseutumatkasta. Näimme auton ikkunasta punaisia metsämansikoita, joista äiti oli aina kertonut. Jotkut meistä onnistuivat kuulemaan Karjalan käenkin kukkuvan. Ihmisellä pitää olla juuret ja siivet. Niitä juuria me olimme käyneet vahvistamassa.

Varpu-Leena Malmgren

Leo Sarven evakkotaival kesällä 1944

Sarven perhe eleli Heinjoen Kopralan kylässä lähes rauhanomaisissa oloissa jatkosodan aikana. Sodan kulku ei millään tavalla häirinnyt 11 vuotiaan pojan elämää, kunnes taivaalle ilmestyivät suuret vihollisen pommikonelaivueet.

Uteliaina katselimme, kuinka hävittäjät kieppuivat hitaiden pommikoneiden ympärillä. Päivittäin lensi useita laivueita kohti Viipuria ja Helsinkiä. Meille lapsille se oli kuin ilmailunäytös, sillä emme vielä tajunneet mitä oli tulossa. Ensimmäinen varoitus vaarasta oli, kun enoni Muolaasta toi meille tavaraa hevoskuormallisen sanoen, että onpahan vähän länempänä. Sitten alkoikin tapahtua.

Vanhempani ryhtyivät kiireesti valmistelemaan evakkoon lähtöä. Isä teurasti lampaan ja äiti paistoi siitä suurimman osan evääksi. Lähtöpäiväksi oli määrätty perjantai 16.6. Lähtöamuna hain vielä lampaat laitumelta. Valitsimme niistä mukaamme yhden lampaan ja pässin. Muut lampaat vein naapurin lammastarhaan.

Isä lastasi tavaroita kova-pyöräisille kärryille. Paljoa ei mahtunut mukaan. Kaksipyöräisillä oli taloustavaroita, astioita, vaatetavaraa ja hehto vehnää. Lampaat oli sidottu kärryjen perään, jossa ne tottelevaisesti seurasivat mukana.

Äiti, sisareni Irma ja Pirkko sekä minä ohjailimme kuutta lehmää

ja kahta vasikkaa seuraamaan kärryjä. Ohitimme Heinjoen kirkon, jonka näin silloin ensimmäisen ja viimeisen kerran.

Illaksi saavuimme Kääntymän kylään. Satoi hiljalleen, kun kääriydyin vilttiin ja nukuin ensimmäisen yön poissa kotoa vapaan taivaan alla. Olomme oli hieman hämmentynyt, kun ei ollut tietoa matkan määränpäästä.

Aamulla havaitsin ihmeekseni, että jalkateräni olivat aivan mustat. Vuorittomat kumikengät paljaissa hikisissä jaloissa olivat ne värjänneet. Väri ei lähtenyt pesemälläkään pois. Vasta aika kulutti lian pois.

Vaellus jatkui kohti Viipuria, ei kuitenkaan kaupungin kes-

kustan läpi. Matka joutui lehmien askelpituuksien vauhdilla. Lehmät eivät onneksi väsyneet, mikä joutui siitä, että ne olivat päivittäin harjoitelleet kulkemalle neljän kilometrin päässä olevalle laitumelle. Reitimme varrella oli sotapoliiseja ohjaamassa kulkua hoputtaen: ”Kiirettä, kiirettä”. Edessämme oli tärkeä vuolaan Vuoksen yli johtava Kuukaupin silta. Jos vihollinen olisi sen onnistunut pommittamaan, olisivat seuraukset olleet katastrofaaliset. Silloin tällöin paikalliset lotat olivat matkalaisille järjestäneet ruokailuja. Niistä olimme hyvin kiitollisia.

Eräänä päivänä sotapoliisi ohjasi kolonnamme sivutielle kohti Konnunsuota, koska Laguksen joukot tarvitsivat päätien. Panssarikenraalin maine oli meidän lastenkin tiedossa. Hihkuimme innoissamme, että kohta vihollinen pysähtyy.

Ohittaessamme Simolan risteysaseman muutaman kilometrin päästä tuli sinne pommi-isku. Asemalla oli tietävästi sotilas-, ammus- ja evakkojuna. Tuho oli siellä järkyttävää. Mutta vaikka vihollishävittäjät monesti lensivät evakkokulkueemme yli ei tulta avattu. Vältettiinkö ampumasta siviilejä? Maaleja olisi kyllä ollut, sillä kaikki länteen johtavat tiet olivat evakkoja täynnä. Iltasin karja laskettiin kohdalle sattuvaan peltoon syömään. Yleensä isännät olivat ymmärtäväisiä, vaikka miltei kaikki tienvarsi-pellot tallaantuivat piloille. Vain kahtena yönä ei löytynyt kattoa pään päälle. Useimmiten tosin asumuksissa oli tavattoman ahdasta.

Juhannuksena pidimme marssitauon. Vettä satoi ja oli kylmää. Taas talo johon pääsimme, oli tupaten täynnä. Me pojat vietimme päivän palellen talon ladossa.

Vaellus jatkui. Viimein saavuimme Valkealan Anttilan kylään, jonne pysähdyimme odottamaan ohjeita.

Neljän päivän kuluttua saimme määräyksen mennä Selänpään asemalle. Siellä nousimme junaan. Lehmät, hevonen, lampaat ja tavarat lastattiin avovaunuun. Ihmisille oli varattu umpinainen härkävaunu. Siellä oli niin ahdasta, että kun juna pysähtyi, menin mieluummin kärryjen alle pässin viereen avovaunuun.

Lahdessa lehmille jaettiin heinäpaaleja matkaevääksi. Kolmen vuorokauden jälkeen saavuimme Mellilän asemalle, jossa tavarat ja eläimet purettiin junasta. Matka jatkui tasaisten peltojen halki Tl:n Koskelle, jonne oli n. 20 km.

Evakkoreissumme kesti pari viikkoa, ja kävelymatkaa kertyi parisataa kilometriä.

Leo Sarvi

Minun Karjalani

Mielessäni pyöri asioita, joita en ikinä osannut kuvitella todeksi, vaikka tiesin kaiken olevan karua totuutta. Karjala on ollut joskus meidän, suomalaisten. Siellä on asunut monien isovanhemmat ja heidän vanhempansa. Kaikki oli hyvin ja elämä oli mallillaan. Tai ainakin niin hyvin kuin siihen aikaan saattoi olla.

Maailma ei kuitenkaan ole aina niin reilu kuin toivoisi ja vuonna 1944 tämä hieno ja monelle niin rakas osa Suomea menetetttiin silloiselle Neuvostoliitolle. Karjalaan jäi monta ikimuis-toista hetkeä, muistoja, rakkaita ihmisiä ja mikä tärkeintä, oma koti. Sitä tuskaa ei osaa kukaan muu kuvitella kuin ne urheat ihmiset, jotka joutuivat lähtemään

omasta kylästä pakoon kylmää ja raakaa sotaa. Oli kamala hetki jättää kaikki taakse.

Itselleni on jäänyt mieleen Viipuri, joka oli kertoman mukaan kaunis kaupunki. Ihmiset olivat iloisia ja nauttivat olostaan. Toisena ja ehkä merkittävämpänä paikkana mielessäni on Heinjoki, joka oli mielestäni

hassu nimi jollekin paikalle, kun olin pieni. Ihmettelin aina nimeä ja karttaa Heinjoesta, joka oli Mummoni seinällä, muistona paikasta, jossa hän syntyi. Olin ihmeissäni, että miksi me emme asu siellä ja miksi Mummo on täällä, eikä "oikeassa kodissa". Asiaa oli vaikea ymmärtää niin pienenä, ja että pahat sedät olisivat vieneet jonkun ikioman kodin ja polttaneet sen karrelle.

Kolme vuotta sitten kävin Karjalassa sukulaisten kanssa, ja kylmät väreet menevät vieläkin ajatellessani Heinjokea ja tietysti Viipuria, joka on nykyään kamalassa kunnossa. Kaupunki on rapistunut kokonaan. Voi vain kuvitella kuinka upea kaupunki se olisi edelleen, jos se olisi suomalaisten. Nykyään köyhät lapset kerjäävät rahaa ja kaikkea mahdollista myydään niin halvalla, ettei yksikään lähde pois kaupungista ilman ostosta.

Päivä jolloin kävimme Heinjoella, oli ikimuistoinen. Kaikki olivat hiljaa ja mietteissään kävellessämme ympäri Heinjokea. Tiet olivat kapeita ja kuoppaisia. Joitakin taloja oli siellä sun täällä ja peltoja, joissa kasvoi vain heinää, oli joka puolella. Kaikki tuntui niin oudolta. Mitä jos tämä kaikki olisi meidän? Tämä

maalaismaisema, metsät, vedet, ihan kaikki. Se olisi niin hienoa ja aitoa.

Kävellessämme teitä, tulimme kohtaan jossa oli tien sivussa puiden ja puskien välissä kahdet vanhat kiviraput. Kolme askelmaa ja olisit sisällä kaupassa. Jatkoimme matkaa ja päädyimme Kääntymän kylään. Tämä oli se paikka, jota odotin koko matkan; Mummoni synnyinpaikka. Alueella, jossa ennen oli Mummon koti, ei ollut jälkeäkään vanhasta ajasta ja siitä että hänen muu perheensä olisivat eläneet siellä. Tilalla oli uusi talo, jossa tosin ei näkynyt elon merkkejä, mutta joka oli siisti ja hyvässä kunnossa. Pihalla oli myös pieni vaja ja tiilistä rakennettu katos, joka oli ilmeisesti kesken. Koko pihaa ympäröi korkea verkkoaita. Se näytti kummalliselta, koska ei Suomessa ole missään tuollaista aitaa. Aivan kuin joku pelkäisi jonkun tulevan omalle tontille.

Pihalla oli kuitenkin iso kivi, jonka odotin näkeväni ja kuulevani sen, miksi se on niin tärkeä ja erikoinen. Kivi oli iso ja korkea. Tämä kivi oli sen huoneen kohdalla, jossa Mummoni syntyi. Tiedä sitten mistä kivi on siihen tullut, mutta sa-

massa kohdassa se on kuin huonekin. Asiaa ei osaa kuvitella todeksi, että tuon kiven kohdalla olisi ollut yksi huone Mummon kodista, ja että hän vielä syntyi siellä. Siinä tuli tippa silmään yhdellä jos toisella. Olisi tehnyt mieli jäädä siihen paikkaan asumaan, missä meidän pitäisi oikeasti olla. Tuntui väärältä, että ihmiset veivät kaiken nenän edestä, vain halutakseen lisää maata ja lisää omistettavaa. Ja millaiseksi se maa on mennyt? Ei ainakaan parempaan suuntaan.

Kokemuksena matka oli upea. Tuli nähtyä Kääntymä ja kaikki muut hienot paikat Heinjoesta tai yleensäkin koko Karjalasta, joilla oli merkitystä siihen, missä ja miten eläisimme nyt. Tekisin mitä vain, että jonain päivänä pääsisin sinne niin, että Karjala olisi niiden kenen se on ennen ollut. Valitettavasti vain pieni osa ajattelee enää näin. Moni on unohtanut Karjalan ja sen, että paikka on monelle niin tärkeä ja rakas.

Ehkä jonain päivänä se kuitenkin vielä löytää tiensä ihmisten sydämiin. Se Karjala - Se kadonnut maa.

Saija Kiviniemi 16 v.

Lapsuusmuistoja Hentulasta

Runossakin sanotaan: ”On lapsuus aika ihana, ei silloin huolet paina.” Näin oli myös meillä Hentulassa. Olimme jatkosodan aikana päässeet takaisin Karjalaan. Sota oli kovin lähellä, mutta meidän lasten elämä oli huoletonta.

Kesällä samoilimme päivätoisensa jälkeen metsässä. Jos näimme harakanpesän, se oli kohta päästävä rikkomaan. Joskus saimme variksenpoikasia kiinni. Hoidimme niitä huolella, ja jos joku niistä sattui kuolemaan, se haudattiin meidän kalliomäellemme. Teimme tervakukista seppeleen ja lauloimme: ”Jo Karjalan kunnailla lehtii puu...” En tiedä mistä johdettiin, mutta minä olin aina pappina. Ajoimme karjaa laitumelle, niin omia kuin naapureittenkin. Lehmät ajettiin aamulla Tiikkoivikkoon ja illalla haimme ne kotiin.

Järvi oli mieluisin leikkipaikkamme. Joskus tuli polskuteluksi siellä päiväkausia. Kerran pelästyimme todella ja pysyimmekin poissa rannasta jonkin aikaa. Heikkilässä oli pässi, jonka nimi oli Pekko. Se oli tavallista kookkaampi ja kovin vihainen. Varsinkin lapsia se vihasi. Olisikohan syytä ollut meissäkin, kun olimme aina sitä kiusaamassa ja härnäämässä. No sitten kerran ollessamme

uimassa ja riemun ollessa ylimillään huomasimme kauhuksemme, että Pekko oli päässyt irti ja seiso i rannalla. Vähään aikaan emme osanneet tehdä mitään, seisoimme vain vedessä melkein sormi suussa. Sitten meiltä pääsi huuto ja kaikilta melkein yhtäkaa. Pekko seiso i tyynesti rannalla valmiina hyökkäämään, jos tulisimme vedestä pois. Tulihan meille viimein apua. Kostimme Pekolle, laitoimme narun sen kaulaan ja kastelimme sen järvessä perusteellisesti.

Talvella riemunamme oli napakelkka, jonka isä ja Emil-setä laittoivat Pihkala-järven jäälle. Sitä vauhdin hurmaa, minkä siitä sai. Heikkilän talon parireen takaosa oli meillä mäkikelkkana ja sillä huristelimme rinnettä alas järvelle. Sisälle mentäessä ruoka maistui, ei tarvinnut äidin paljon kehotella syömään. Läksyt siinä tahtoivat unohtua, niitä sitten tankkasimme iltamyöhään. Pääsiäisenä isä laittoi keinun meidän sarraimaan. Keinuun mahtui monta keinujaa yhtäkaa. Keinussa me Hentulan lapset pääsiäispyhät vietimme.

Koulua kävimme ensin Ristsepälässä, jossa opettajanamme oli Aliina Hätönen, sitten Rätönkylän lapset pääsivät Parra-Mikon taloon yhteen huoneeseen, jossa meitä opetti Hanna

Kuortti. Raimo veljeni aloitti siellä koulun. Hän oli aluksi intoa täynnä. Äiti meni häntä herättelemään kolmantena aamuna sanoen: ”Nouseppa nyt Raimo ylös ja kouluun.” Raimo tuumasi siihen: ”Täähän o rahti, lähes in joka aamu.”

Meillä Hentulan puolen lapsilla oli talvella tapana oikaista suksilla järven yli kouluun, kun muulloin jouduimme kiertämään Pihkalanjärven, josta tuli monta kilometriä lisää. Yhtenä helmikuuisena aamuna laskimme suksilla Heikkilän rantaan Viiliäis-Veikko, Aira ja minä. Kun pääsimme rantaan, jää ulvahti pahasti tehden johonkin railon. Aira oli mahdolloman arka, ja hän sanoi, ettei hän ainakaan lähde tuonne jäälle. Mutta me sanoimme Veikon kanssa: ”Jää sit siihe, myö kyl männää.” Sieltähän se Airakin sitten tuli, kun näki, ettei meille käynyt kuinkaan.

Tällaisia pieniä tapauksia löytyisi muistoista kymmenittäin jopa sadoittain. Jos ne silloin ilahduttivat mieltä, sitä suurempi on nyt riemu, kun niitä muistelee.

Irma Sellgren

Heinjoelle ei päästy

Kesä 1983

Onko totta, että lapsuudesta asti odotettu luvallinen matka Viipuriin onnistuisi kesällä 1983? Olin kuullut lukemattomia kertoja vanhempieni kotiseudusta, Heinjoesta, enoltani ja äidiltäni. Kertomuksiin sisältyivät myös tapahtumat Viipurista, sillä Heinjoki oli täydellisesti Viipurin vaikutuspiirissä. Olihan Viipurista matkaa Heinjoelle, Kurvilan kylään uudenmaan-tienhaaraan 27 kilometriä. Olin 3-vuotias, kun isäni kuoli sotainvalidina elokuussa 1949. Hänen kertomisiansa en muista.

Finnsvoitours mainosti 2-päiväisiä Viipuri-matkoja. Lähtö olisi Helsingistä bussilla Viipuriin ja paluu laivalla Saimaan kanavaa pitkin Lappeenrantaan ja sieltä bussilla Helsinkiin. Äitini ja me kolme tytärtä emme epäröineet yhtään, vaan matkan varaaminen tapahtui hyvin nopeasti. Matkoja järjestettiin kesän aikana 23. Yöpyminen Viipurissa ei olisi myöskään mikään ongelma, sillä suomalaisten rakentama upouusi Druzhba - hotelli oli valmistunut vuonna 1982.

Matkan lähtöaamu koitti. Bussi ei tullut vielä täyteen Helsingistä, vaan matkalaisia tuli Lahdesta, Kouvolasta ja Lappeenrannasta. Viipuriin saapuminen oli mykistävä kokemus. Olimme menneet ajassa vuosikymmeniä taaksepäin. Bussien, kuorma- ja henkilöautojen ulkonäkö oli tyrmistyttävä ja löyhkäävä

pakokaasu tuntui epämiellyttävältä. Talot olivat rapistuneen näköisiä samoin Viipurin linna ja Pyöreätorni kauppatorin kuppeessa. Käväisimme pikimiten Monrepos - puistossa, jossa kaikki niin rakennukset kuin puistoalueetkin olivat täysin rapistuneet ja hoitamattomat. Voi vain juuri ja juuri kuvitella, millaista silloin joskus hyvinä aikoina oli ollut. Kaikesta tästä huolimatta olimme nyt Viipurissa, jossa vanhin sisareni, Sirkka, syntyi vuonna 1936 Naistensairaalassa. Salakkahti näytti upean siniseltä. Taivaalla keikkui muutama valkoinen pilvenhattara. Päivä oli kuuma. Olimme päättäneet tehdä pitkän kävelylenkin ydinkeskustassa, joka oli äidilleni tuttu. Samalla matkalla oli iittiläinen rouva, joka sanoi, että hän oli tullut Viipuriin tunnustelemaan ja tuntemaan, millaiset olivat olleet Kannaksen ilmaston pehmeät kesäillat Viipurissa. Hän lähti meidän mukaamme eri kohteisiin. Kävelimme pitkin Salakka-lahden rantaa kohti linnaa. Saavuttuamme Linnankadulle äitini kertoi, että hänen serkkunsa oli ollut Päävartion edustalla vahtisotilaana. Linnaan ei päässyt, joten palasimme takaisin kauppatorin suuntaan. Yritimme mennä kauppahalliin, mutta voimakas pilaantuneen lihan haju tulvahteniimme. Pyöreätornikin jäi tutkimatta sisäpuolelta tai sitten sinne ei päässyt.

Kauppatorilla äitini kertoi en-

simmäisestä torikokemuksestaan, kun hän pääsi Heinjoelta isänsä kanssa Viipuriin. Mukaan lähti myös paras ystävä, Aino. Ajankohta oli 1910-luvun alkupuolta. Tytöt saivat kumpikin vähän rahaa ostoksia varten. He näkivät kauniita, punaisia, kiiltäviä ennennäkemättömiä palukoita ja päättivät kumpikin ostaa itselleen yhden. Maistamisen jälkeen pettymys oli karmaiseva. Houkuttelevat tomaatit eivät vastanneet lainkaan tyttöjen makuodotuksia. Kaikki oli syljettävä suusta pois. Eipä tainnut tomaatti kelvata myöhemminkään.

Seuraava kohteemme oli Torkkelinkatu ja erityisesti numero 18, sillä äitini oli ollut Mimma Pölläsen ompeluliikkeessä ompeluopissa. Samasta talosta löytyi vieläkin vaatekauppa nyt vain vieraisa käsissä. Äitini kertoman mukaan Mimma Pöllänen oli viehättävä persoona. Asiakkaaksi tuli kerran hieno viipurilaisrouva, jonka silkikileninki piti korjata, kun siihen oli tullut reikiä. Silkkihän syö itse itseään, näin kerrotaan. Mimma luovutti työn äidilleni ja sanoi, että tähän on ommeltava muutama ”jazzin sävel”, niin saadaan leningistä ihan kuin uusi. Näin tapahtui. ”Jazzin sävelet” (laskokset) peittivät rumat reikäkohdat. Ompeluopista sai myös todistuksen, joka oli äitini ompelutaitojen kohdalla erinomainen ja käytös oli rehellistä.

Punaisenlähteentori oli tietysti nähtävä, vaikka se ei täyttänyt-kään odotuksia. Valtava Leninin patsas vartioi toria. Jatkoimme matkaa Torkkelinpuistoon. Otimme valokuvia Mäntysen Hirvipatsaan luona. Tarkoitus oli jatkaa matkaa Suurkadulle, jossa vanhempamme asuivat 1930-luvulla. Löysimme kivi-jalkoja ja rappusia. Sirkka-sisareni muisti pienen tapahtuman niiltä ajoilta. Suurkadun toisella puolella oli Talsin kultasepäntiike. Hän oli karannut kotoa katsomaan tämän liikkeen näyteikkunoita. Kauniit korut kiinnostivat häntä ja erityisesti kello, minkä silmät kääntyivät kellon käynnin mukaan. Tietysti äitini oli tosi huolissaan. Eiköhän siitä tullut aikamoinen toruryöppy.

Kävelimme hitaasti ja ”tunnustelimme” Viipurin kesäillan pehmeää ilmanalaa. Se oli erilaista verrattuna vaikkapa Helsingin usein hyvinkin tuulisiin jopa koleisiin kesäilmoihin. Viipuri oli näyttänyt meille ainakin sään suhteen parhaat puolensa. Matka hotellille oli kuitenkin pitkä, niinpä otimme taksin lennosta. Taksikuski näytti meille paksua valokuvapinoa Viipurin vanhoilta ajoilta ja kauppasi meille niitä. Valitettavasti emme ymmärtäneet ostaa, vaikka olisivathan ne olleet joillekin asianosaisille hyvin arvokkaita.

Aamiaisen jälkeen seuraavana päivänä meidät vietiin laivarantaan, josta kotimatkamme alkoi. Nyt voimme ihailla merellistä Viipuria. Maantie- ja rautatie-siltojen alituksen jälkeen lähestyimme Neuvostoliiton puolella

olleita Saimaan kanavan sulkuja. Kanavamekanismi kokonaisuudessaan tuli tutuksi. Laivamatka oli jo kotoisen tuntuinen. Voi nauttia täysin siemauksin laivan antimista, maisemista, mukavasta seurasta ja keskustella uunituoreista, yllättävistäkin Viipuri-kokemuksista. Tästä ensimmäisestä kotiseutumatkasta alkaa Karjala-kuume, joka pääsee roihuamaan vasta uudelleen neljän vuoden päästä.

Lokakuu 1987

Äitimme täytti 80 vuotta syyskuussa 1987. Me tyttäret päätimme antaa hänelle lahjaksi Viipurin matkan, mutta nyt tällä kertaa tekisimme sen omalla henkilöautolla. Kaikkien asiapapereiden hankkiminen vei oman aikansa. Piti olla vihreä ajokortti, piti olla erilaisia vakuutuksia, jotka olivat voimassa Neuvostoliitossa, piti olla varmuusasiakirja siitä, että auto tuodaan takaisin Suomeen jne. Kaikki paperit oli saatu ajallaan matkaa varten, joka piti sijoittaa viikonloppuun. Moni tuttavamme piti matkaamme täysin uhkarohkeana jopa täysin mielettömänä, hulluna tekona. Mielestäni Neuvostoliiton rajan ylityksen jälkeen alkaa aina seikkailu. Mutta mikä saa juuriltaan karjalaisen ihmisen silmitömästi syöksymään kotiseutuseikkailuun. Vastaus lienee: Karjala-kuume tai -huuma.

Ajoimme työpäivän jälkeen Helsingistä Lappeenrantaan, jossa yövyimme. Syötyämme aamiaisen starttasimme kohti Viipuria. Kyllä vatsassa oli melkoisia perhosia. Ajatukset liikkuvat monissa yksityiskohdissa. Mitä

Neuvostoliiton tullimies ajattelisi naiskuljettajasta? Millaiset olisivat tiet? Kuinka kauan ja miten meitä tarkastettaisiin? Saavuimme ensimmäiseen tarkastuspisteeseen Suomen tullin jälkeen, missä meille toivotettiin hyvää matkaa. Äitini ja molemmat sisareni oli passitettu tullirakennukseen ja minä jäin selvittämään tullimiehen kanssa autoon liittyviä asioita. Hän pyysi minua avaamaan kaikki ovet myös takakontin. Hänellä oli kädessään suuri sorkkarauta, jolla hän alkoi irrottaa takakontin sisäfyllejä etsiäkseen sieltä jotain kiellettyä. Minulla oli varmasti kauhea ilme, jonka tullimies todennäköisesti havaitsi ja hän jättikin sorkkarautahomat sikseen. Mutta ei tässä kaikki, hän meni kuljettajan paikalle istumaan ja pyysi minut vierelleen. ”Istunto” kestitkin pitkään. Hän pyysi minua näyttämään jokaisesta nappulasta ja nippeleistä, mitä ne olivat. Tämä tapah-tuma oli yksinkertaisesti länsi-autoon tutustuminen. Kun tämä ruljanssi oli ohi, näytti siltä että voimme jatkaa matkaa. Pysähdyspisteitä tuli vielä useita. Yhdessä pysähdyspaikassa Viipurin suunnasta tulevaa suomalaista henkilöautoa tutkittiin. Meidät oli myös jo pysäytetty. Näin vastaantulevan autoilijan ja kysyin häneltä, onko kaikki mennyt hyvin vai onko ollut ongelmia. Kysymykseni kuultuaan venäläinen tullivirkailija tuli kieltämään puheeni.

Sanoisinko kuitenkin, että onnistuneiden tullimuodollisuuksien jälkeen saavuimme Viipuriin. Ajoin auton Druzhban parkkipaikalle, jossa oli oma

valvonta. Majoituttuamme hotelliin lähdimme auton kanssa liikkeelle. Ajoimme Papulan suuntaan niin pitkälle kuin mahdollista. Ylitimme rautatien ja ohitimme entisen teurastamon suuret punatiilirakennukset. Ajoimme vielä vähän matkaa Heinjoen suuntaan, mutta sitten näkyi vasemmalla puolella tietä vartiotorni, jossa näytti olevan ainakin yksi henkilö. Emme voineet jatkaa matkaa. Meidän viisumissamme oli lupa ajaa Viipurin kaupungin alueella ja vaikkapa Leningradiin saakka, mutta ei Heinjoelle, sillä tiedettiin, että Heinjoen lentokentän läheisyydessä oli sotilasalue. Käännymme takaisin Viipurin keskustaan. Veimme auton taas hotellin parkkipaikalle ja lähdimme kävellen Pyöreäntorniin syömään.

Äitimme kertoi, että Pyöreäntornin alin kerros oli tarkoitettu torimyyjille eväitten syömistä varten. Toisen kerroksen ravintola oli ihan tavallisten ihmisten paikka, mutta kolmannessa kerroksessa oli ykkösluokan ravintola. Nyt menimme kolmanteen kerrokseen. Siellä näytti olevan hämyinen valaistus ja paljon tarjoilijoita. Meidät ohjattiin keskelle salia ikkunapöytään. Miestarjoilija puhui hieman suomea. Sirkka oli lukenut vähän venäjää, joten selvisimme hyvin. Keskustelimme ruokailun yhteydessä taas kerran, että olisi mielenkiintoista päästä Heinjoelle, kun matkakaan ei olisi pitkä. Rohkenimme kysyä tarjoilijalta, tiesikö hän ketään, joka voisi lähteä viemään meitä seuraavana aamuna. Hän sanoi kysyvänsä orkesterin miehiltä.

Pian hän tuli takaisin ja ilmoitti, että yksi ”musikantti” voisi ajaa meidät sinne. Pyöreäntorni suljetaisiin klo 23 ja meidän pitäisi tulla takaisin sopimaan asiasta tarkemmin. Ruokailtuamme lähdimme hotelliin. Kello alkoi lähestyä 23:a. Äiti jäi hotellihuoneeseen ja me lähdimme kolmestaan ajamaan Salakkalahden rantaa kohti kauppatoria ja Pyöreäntornia. Hotellin ovimies varoitti meitä kohteliaasti ja antoi vain luvan lyhytaikaiseen ulkoiluun. Mutta toisin kävi. Länsimaisen auton ajovalot halkaisivat terävästi kaupungin pimeyttä. Meidän liikkeitämme voi kuka vaan tarkastella. Ajelimme lähistöllä ristiin rastiin ja kulutimme aikaa. Ajoin entistä Karjalankatua, joka kulkee Torkkelinpuiston läpi. Käännyn vasemmalle Torkkelinkadulle kauppahalliin päin. Kadun oikeassa reunassa oli joitakin parkkeerattuja venäläisiä autoja. Ajoin ihan hitaasti. Huomasin peilistä, että miliisiauto alkoi seurata liikkeitäni ja tuli ajamaan ihan viereen. Sanoin sisakoilleni, että nyt on pysähdyttävä. Nousin autosta, niin tekivät myös miliisit. He tulivat luokseksi ja toinen näytti pientä kirjaa ja osoitti kielletyn ajosuunnan merkkiä. Huh, ajattelin, että se nyt oli ihan pieni juttu. Pelkäsin paljon pahempaa. Sain kolmen ruplan sakot. Jos meillä olisi ollut yhteinen kieli, olisin huomauttanut niistä venäläisistä autoista, joiden nokka sojotti myös kiellettyyn suuntaan. Mutta ongelmahan siitä syntyi, sillä meillä ei ollut lainkaan ruplia. Olimme jättäneet ne hotelliin. Niin ajoimme miliisin kanssa peräkkäin hotellin parkkipai-

kalle. Lähdin menemään kovaa vauhtia hotellin aulassa hissejä kohti. Miliisi juoksi perässäni. Siinä vaiheessa huomasin, että minähän se rikollinen olin. Minun täytyi jäädä aulaan. Sirkka lähti hakemaan ruplia huoneesta, jossa äiti oli jo nukkumassa. Kun Sirkka ilmoitti äidille, että pitää viedä ruplat miliisille, niin äiti kysyi: ”Jok ne nyt sakkottiit?” Emme voineet enää lähteä takaisin Pyöreäntorniin. Valitettavasti en huomannut kielletyn ajosuunnan merkkiä kulmatalon seinästä pimeässä. Heinjoki saisi vielä odottaa meidän vierailuamme. Ennen paluutamme kävimme valokuvaamassa Torkkelinkadun kielletyn ajosuunnan merkin, ja kas taas oli yksi venäläinen auto rikkonut sääntöä. Ulkomaalainen naisautoilija voi joutua kaikenlaisiin muihinkin ongelmiin. Viereeni ajettiin niin lähelle kuin mahdollista, jotta olisi ”kolahtanut”. Näytettiin oikein kerjäävän kolaria. Itärajan takana koirat saivat juosta villisti myös kaupungin alueella. Vähältä piti, etten ajanut venäläistä koiraa kuoliaaksi. Paluumatkalla Säkikjärven kohdalla tien oikealta puolelta ojasta nousi yllättäen nuorten miesten joukko auton eteen. Olivat taas havainneet länsiauton ajovalot. He nostelivat samppanjapullojaan ja yrittivät kaupata niitä melko ärhäkällä tavalla. Lukitsin auton ovet ja painoin torvea niin pitkään, kunnes miehet päästivät meidät menemään nyrkkejään heristellen. Kaikki näytti olevan mahdollista, mutta Heinjoki jäi vielä näkemättä.

Marja Paakki

Vamppala kujasilt...

Osallistuin kesällä 2007 Kääntymän maamiesseuran järjestämälle kotiseutumatkalle Heinjoelle, Kääntymälle ja kirkonkylään, jonne poikesimme Viipurista ensimmäisenä matkapäivänä. Tarkoituksenamme oli käydä Heinjoen kirkon paikalla ja katsella entisen kirkonkylän nykyisiä näkymiä.

Tultuamme Heinjoelle kääntyi bussi Aholan tienhaarasta kohti kirkonkylää ja kirkon paikkaa. Bussi kulki hiljaa vajaan kahden kilometrin matkan Heinjoen entisen kirkonkylän halki, jonka näkymät olivat niitä tavanomaisia, pusikoituneita peltoja. Ajaessamme pitkin tämän lähes täysin talottoman kylän tietä joku matkustajista oikeutetusti ja hieman harmissaankin esitti, että kertokoon nyt joku edes, missä me nyt mennään ja mitä tällä kohtaa on joskus ollut. Kun syntymäkotini kanttorila, se kylän ainoa jotenkuten säilynyt rakennus sattui juuri olemaan parin sadan metrin päässä menosuunnassa, totesin, ettei tässä minua tietävämpääkään kertojaa taida olla käytettävissä, joten tartuin mikrofoniiin ja kerroin, että tässä talossa olen syntynyt ennen sotia ja tässä kylässä olen lapsuuteni elänyt, kunnes talvisota syttyi ja evakkoon lähtö tuli. Kaikki Heinjoen kyläthän poltettiin jo talvisodassa, mutta

tiilirakenteisena kotitaloni on näköjään pysynyt vielä pystyssä. Ajettuamme vielä puolisen kilometriä tulimme kirkonmäelle, missä ei myöskään ole jäljellä ainoatakaan suomalaistaloa jatkosodan aikana suomalaisten rakentamaa kansakoulurakennusta lukuunottamatta. Tämä koulurakennus valmistui kevättalvella vuonna 1944. Heinjokelaislapset ehtivät käydä tätä koulua vajaan kolme kuukautta. Tämä talohan on venäläisasukkailla toiminut sekä asuintalona, kauppana jne. ja saanutkin maale luonteenomaisen ulkonäkönsä. Kävimme vielä Vuoksen lahden ylittävällä sillalla ja vietimme hetken kirkkopihassa olevilla muistomerkeillä.

Parin sadan metrin päässä kotitalostani näkyy miltei maan tasalla nykyisin oleva kunnalliskodin raunio. Koska tiilen kysyntä on seudulla näköjään ollut runsasta, on tämäkin nähtävyys hiljalleen poistumassa maisemasta.

Lapsuuteni aikoihin kotini ikkunoista näkyi komea harmaaksi rapattu kaksikerroksinen kivitalo, Heinjoen kunnalliskoti. Samalla paikalla oli sitä ennen ollut Vamppalan hovin päärakennus. Tämän juhlallisen talon oli 1840-luvun alussa rakennuttanut kruununvouti J.U. Söderhjälms. Suomen itsenäistymisen

jälkeen olivat kuntien velvoitteet entisestään kasvaneet, joten kunnalliskotia varten Heinjoen kunta osti v. 1925 myyntiin tulleen Vamppalan hovin rakennuksineen. Kauppaan kuului myös 400 hehtaarin tila, josta viljeltyä maata oli 22 ha. Päärakennus puutarhoineen ja puistoineen on sijainnut kauniilla kunnalla. Lähes 200 vuotta sitten Vuoksen vesi oli nykyistä korkeutta yli metrin korkeammalla ja Lammassaaren selkä on ulottunut lähes hovin puutarhan reunaan. Lammas-, Riis- ja Kirkkosaari ovat olleet todellisia saaria. Lapsuuteni aikoihin kunnalliskotiin johtivat koivujen ja kiviaidan reunustamat kujaset. Tämän päivän kävijä näkee kylä vielä osia kiviaidasta, mutta koivut ovat likipitään lahonneet loppuun. Vuonna 1928 valmistunut kunnalliskoti oli moderni, mukavuuksin varustettu talo, jossa oli tilaa 45 hoidokille.

Kunta ryhtyi viljelemään tilaa tuottaen ruoka-aineita ja varoja mm. kunnalliskodin ylläpitoon. Kunnalliskodin pihapiiriin kuuluivat iso kavinavetta (rauniot nähtävissä), talli 6-7 hevoselle, aittoja ja makasiineja, iso erillinen saunarakennus sekä tilanhoitajan ja muonamiehen erillinen asuinrakennus Kalletuvanmäellä. Pääosa kunnan pelloista oli Salo-Vamppalaan vievän tien varrella rajoittuen

Salmenojaan ja Hovinlahteen.

Kolmekymmenluvun lopulla tilanhoitajana toimi agrologi Iivari Haimi ja muonamiehenä oli Viljami Juvonen. Molempien perheiden lapset olivat leikkiverreitani, joten sain melko vapaasti liikkua omia aikojani-kin ”kunnassa”, joksi aluetta kutsuttiin.

Kunnalliskodin hoidokeista osa oli huonokuntoisia, muutamat taas terveen näköisiä hyväntah- toisia hupakkoja, jotka kesäisin sinisissä asuissaan saivat liikkua omin päinkin lähiympäristössä. Arvin kanssa meillä synkkasi hyvin ja tavatessamme yritimme aina saada toisistamme ”tippaa” (lienee nykykielellä hippaa).

Kunnan maatilaa hoidettiin mallikelpoisesti. Ayshire-rotuisia lehmiä oli noin pari-kolmekymmentä. Antrean uusi sokeritehdas oli juuri aloittanut tuotannon. Sokerijuurikkaasta sivutuotteena syntynyttä mäskiä käytettiin myös kunnan lehmien ravintona. Mäskin hajuhan on ihmiselle melko epämiellyttävä, mutta naudat sitä söivät mielellään, se oli niiden herkkua ja ravinto-opillisesti varmaan sopivaa.

Aivan kotini lähietäisyydellä koivukujasten varrella oli kunnan sarrain (=lautarakenteinen iso, läpiajettava lato), jossa maatilan viljat puitiin. Nämä kunnan puinnit mm. kuuluivat minun syyskesän ’seurantaohjelmaani’. Teijon puimakoneen ja petrolikäyttöisen polttomoottorin käyntiä hihnoineen

Aarne Parikka ja Heikki Nikkonen keväällä 1944. Taustalla Heinjoen uusi koulu

ja puimakoneen ulvahtelua oli jännittävää seurata. Moottorin pönttömäisen jäähdyttäjän pinnalla oli ritilä, jonka tärähtelystä aiheutuvat pisarat hyppelivät voimakkaasti jäähdyttäen vettä. Vieläkin nähdessäni TV:n luonto-ohjelmassa krokotiiliuroksen värisyttävän kosintamenoissaan selkäänsä veden pinnassa tulee aina mieleeni kunnan polttomoottori pisaroineen, hajuineen ja vongahteluineen.

Urheiluharrastus oli Heinjoella ennen sotaa hyvin suosittua. Paha puute oli, kun ei ollut urheilukenttää eikä myöskään varoja

sen tekemiseen. Niinpä tyydyttiin urheilemaan seuratalon pihamaalla. Samoin mm. Litjan pihatanhuvilla osuuskaupan takana hypättiin korkeutta ja pituutta. Oikean urheilukentän puutetta koetettiin lievittää mm. palkkaamalla kesällä 1938 kaksi kivenporaajaa räjäyttämään pois häiritsevät kivet seuratalon tontilta, jolloin tarvittavista kohdista saatiin tasoittamalla tyydyttävät suorituspaikat joillekin kenttälajeille. Samat kivimiehet kunnostivat myös koivukujasten kiviaidan seuratalon tontin osalta tasoittamalla jopa kiviaidan päällyspinnan betonilaas-

tilla paikaten. Juoksulajien pikamatkat järjestettiin tieosuudella Likasilta-Rouhimäki. Ratoja oli käytössä vain kaksi, keskimäisen ollessa kenties ohituskaista, tosin pehmeä.

Heinjoella on 1800-luvun loppupuolelta alkaen ollut kansanvalistus- ja sivistysharrastustoimintaa, esimerkkeinä Heinjoen Maamies- ja Nuorisoseura, Marttayhdistys ja Suomen itsenäistyttyä erityisesti maanpuolustushenkeä edistävät Heinjoen Suojeluskunta ja Lotta Svärd-paikallisosasto, joiden jäsenmäärät kasvoivat kolmekymmenluvulla huomattavasti. Tulkoon mainituksi, että ko. järjestöihin kuului pitäjäläisiä puoluerajoihin katsomatta kaikista mielipideryhmistä.

Seurojen toimintaa häittäsi osaltaan sopivien kokoontumistilojen puute. Tilanne korjaantui täysin, kun vuonna 1926 valmistui Heinjoen suojeluskunnan ja Maamiesseuran yhteisvoimin seuratalo käytettäväksi yhteisesti muiden seurojen kanssa. Uusi seuratalo sijaitsi kirkolle menevän tien ja kunnalliskodin koivukujasten risteyksessä olevalla tontilla kanttorilan naapurissa.

Seuratalossa pidettyjä tilaisuuksia olivat SK- ja lotta-toiminnan lisäksi arvokkaat juhlatilaisuudet, kuten itsenäisyyspäivän ja äitienpäivän juhlat. Kevyempiä aihepiirejä edustivat näytelmäharrastus, iltamat seurojen varainkeräämiseksi ja jopa elokuvat silloin tällöin. Salin avatusta takaikkunasta

projektorilla varustettu kuorma-auto heitti salin seinälle ripustetulle lakanalle milloin "Lapattossu ja Vinskin" tai "Siltalan pehtoorin".

Erityisesti vuonna 1939 seuratalo oli varsin ahkerassa käytössä: Puolustusvoimien eri yksiköistä oli talolla lähes jatkuvasti korkea-arvoistakin henkilökuntaa suunnittelutehtävissään. Suojeluskunnan ja Lotta Svärdin paikallisosastojenkin toiminta oli kaikei yleistilanteen takia tavanomaista aktiivisempaa.

Seuratalon uusittu kiviaita oli naapurin pikkupojalle kiinnostava ja tapahtumien luonteesta ja ajankohdasta johtuen jopa ainutlaatuinen näköalapaikka: Suojeluskuntalaisten tykkiharjoitukset ja muut äksiisit olivat usein nähtyjä. Korkea-arvoiset upseerit tuotiin paikalle armeijan henkilöautoilla. Autokuljettajien univormut olivat kokonaan nahkaa. Pääsin näköjään joskus "vahvuuteen", kun kentäkeittiön sotilaat antoivat minulle kotiin vietäväksikin rokkaa tai riisipuuroa. Kesällä 1939 Heinjoen maastossa järjestetyn suuren sotaharjoituksen aikana seuratalolla kävi maan korkeimpia kenraaleita, korkeimpana tietenkin marsalkka Mannerheim. Heinjoen lotat kahvittivat korkeat vieraat. Kaksi viikkoa kestäneiden sotaharjoitusten aikana Mannerheim ratsasteli kirkonkylän teillä. Kylän lapsia tavatessaan hän toisinaan kättelekin heitä.

Mieluisimmaksi muistoksi on

minulle seuratalosta jäänyt vuoden 1938 kansakoulun joulujuhla. Kuusijuhlaksi kutsuttu tilaisuus oli koulupiirissä vuoden yksi merkkitapaus, johon osallistui runsaasti koulun oppilaiden lisäksi heidän vanhempiensa, pikkusiskoja ja -veljiä. Koulun kaikki opettajat, Meeri ja Vilho Ikävalko, Siviä Hyytiäinen ja Martta Kokko olivat tarmokkaita ja lahjakkaita, jotka varsinaisen opetustyönsä lisäksi osallistuivat monin tavoin seudun valistus- ja harrastustoimintaan. Joulujuhlan ohjelma oli tasokas. Siihen sisältyi lausuntaa, laulua ja soittoa, kuvaelmia ja näytelmiä. Tänä vuonna olivat opettajat oppilaineen valmistelleet ja esittäneet Sakari Topeliuksen satunäytelmän "Adalmiinan Helmi". Tarmoa, harrastusta ja lahjakkuutta on siinä vaadittu niin opettajilta kuin oppilailtakin. Parhaiten tietenkin muistan juhlan kohokohdan: kaikki lapset saivat joulupukilta koristellun pussin, joka sisälsi pullasta leivotun joulutontun lisäksi pipareita ja karamelleja.

Olkoon tämän juhlan lämmin tunnelma pipareineen ja karkkeineen vertauskuva sen lapsuudenajan herttaisuudesta, minkä silloisen ajan lähitulevaisuus meiltä Karjalan lapsilta niin raajusti tuli murskaamaan.

Heikki Nikkonen

Mikonmäen hautausmaa raivattiin Heinjoella

Aamuvarhaisella, ennen auringon nousua, heräilivät Heinjoen Mikonmäen hautausmaan raivaustalkoisiin lähtevät miehet huhtikuun viimeisenä maanantaiaamuna. Kokoontumispaikkana matkalle oli **Martti Pynnisen** kotipiha Karkkilaissa, jossa autoon pakattiin pari raivaussahaa, muita työvälineitä, eväitä ja varusteita kaiken sään varalta. Kuljettajaksi oli lupautunut **Alpo Kärkäs**, joka toimi raivaustöihin osallistuvana kuljettajana myös kolme vuotta sitten edellisellä raivausmatkalla.

Kauimpaa kokoontumispaikalle saapuneena totesin matkakumppaneille, että liikenne matkalla Kiskosta ykköstien kautta Karkkilaan oli hiljainen - vain kolme vastaan tullutta autoa - mutta poikittaisliikenne oli runsaampaa; kolme peuraa ja kolme ruskakkoa. Matka luonnontilaiselle Mikonmäen hautausmaalle näytti aamuvarhaisella liikkuvia luontokappaleita siis jo kotimaassa.

Vaskijärven pohjoisrannalla havaittiin hajoamaisillaan olevaa jäätä. Ennen Venäjän rajaa lisääntyivät jää- ja lumihavainnot ja mitä idemmäksi ennätettiin, lumet lisääntyivät ja jäät vahvistuivat. Kun ylitimme rajan ennätyskellisen sujuvasti,

näimme lumikaistoja metsän varjostamissa paikoissa ja arvelimme, joudummeko hautausmaalla ennen raivausta lumitöihin. Näin ei asia ollut, lunta löytyi vain vanhan ruumishuoneen syvennyksestä.

Tiestö kannaksella ei ole viime käynnin jälkeen parantunut, mutta perille kahdeksan miehen joukko ennätti ennen puoltapäivää. Raivaustöihin käytiin saman tien. Kolme vuotta vanha vesakko oli kevyttä tavaraa **Veikko Partasen** ja **Erkki Taposen** raivaussahan terissä, mutta runsaan lumen maahan pudottamien honkien oksat ja varsinkin juurineen kaatuneiden koivujen rungot olivat talkoo-

miehille painavaa kannettavaa. Viime matkalla tarpeettomasti mukaan otettu moottorisaha olisi tällä kertaa ollut hyödyllinen työväline. Nyt koivut katkottiin kirveellä tai konevoimin, jos raivaussahamies sattui kohdalle. Talkootyö sujui reippaasti ja tehokkaasti. Kahdeksantoista asteen kevätlämmössä hiki kastoi paidat, mutta onneksi aurinko ei paistanut täydeltä terältä kuin ajoittain. Evästaukoon mennessä urakka oli puolivälissä. Nuotiolla kuumennettu makkarra, kotitekoiset voileivät ja termospulloista kaadettu kahvi maistui kiviaidan tunteissa mainiosti. Eväitä syödessä kiellettiin muistista 1918 käyttöön otetun hautausmaan vaiheita.

Mikonmäeksi nimetty maa-alue on ostettu Kurvilassa asuneelta Adele Modénilta. Hehtaarin suuruisen kalmiston kiviaidan pituudeksi tiedetään 395,9 metriä.

Hautausmaalla on jäljellä vain kolme hautakiveä, joista yhtä havaittiin siirretyn ja vieressä olleesta kuopasta saatoimme päätettä paikalla käyneen haudanryöstäjän tai oikealla asialla olleen arkeologin. Myös eri puolilla hautausmaata oli maanpintaa liikuteltu. Metsäsian tai muun metsäeläimen tekemäksi jälkiä ei uskottu, kaivamisen tarkoitus ei talkoolaisille valjennut.

Raivaussahaa käyttäneiden Veikko Partasen ja Erkki Taposen lisäksi talkootyöhön osallistui **Kauko Kuparinen, Jari Kääriäinen, Lauri Lemmetti, Aarno Pynninen** ja Martti Pynninen sekä kuljettaja Alpo Kärkäs. Raivaustyö kesti neljä tuntia, minkä jälkeen tehtiin matka Hevossaaren kylään. Viime kesänä hyväksi havaittu kylätie oli kärsinyt melkoisesti. Hevossaaresta matkattiin entisen Muolaan puolelle Kuusaan motellin majoittumaan. Siellä saunan lämpö, pulahdusaltaan jääkylmä vesi ja motelliravintolan runsas päivällinen maistuiivat ja makeat unet tulivat varhain matkaan lähteneiden miesten silmään vaikeuksitta.

Aamupalan jälkeen seurue lähti kohti Heinjoen kirkon paikkaa, mistä kerättiin muoviroskat ja muu ryönä pois ja muistomerkkien vierestä haravoitiin kulot-

tunut heinä. Aikataulu antoi mahdollisuuden pistäytyä katsomassa Heinjoen uusasutusta, joka lienee käytössä vain kesäaikaan. Tuokkolan suuntaan olevalta sillalta totesimme, että Kaltovesi oli jään peittämä. Pari paikallista kalamiestä näyttivät jääneen ilman tavoittelemiaan onkikaloja.

Ennen Valklampea sijainneelle lähteelle pysähdyttiin ihmettelemään lähteen tuottoisaa vedentuloa ja ottamaan myös matkajuotavaa. Kun lähestyimme keidasta, matkanjohtajana toiminut Martti Pynninen vit saili, että jokainen saa lähteestä maksutta lähdevettä niin paljon kuin haluaa, mutta hyvästä neuvosta hän voisi periä vaikka vitosen joka mieheltä. Takapenkiltä oivallettiin nopeasti, että kyseisestä tulosta joutuu maksamaan lähdeveron! Martti jätti vihjepalkkiot sikseen.

Valklammen harjulla pidettiin evästauko, mihin säänhaltijan salli mahdollisimman juhlalliset puitteet. Kauniille Karjalalle laulettiin kaksiaänisesti isänmaan virsi; Silmäsi meihin luo, alati synnyinmaamme, siipies suojaan suo!

Kohti Viipuria ajettaessa poikettiin Kääntymän suuntaan. Kellirikko-aikaan odotukset Kääntymälle pääsystä eivät olleet korkeat. Patakahjan niittyjen ohitse päästiin vaikeuksitta, mutta ennen Kummäkeä olevan Kuhanpesän pellon kohdalla tie oli niin kuohuvaa, ettei pidemmälle ollut syytä yrittää. Varoitavana esimerkkinä oli peltoon

juuttunut paikallinen autoilija, jonka ajoneuvo oli pohjaansa myöten roudasta vapautuvassa pellossa. Kääntymän kotiseutumatka on näemmä paras tehdä kesän kuivana aikana.

Hautausmaiden siistiminen on osa Heinjoki-säätiön toimintaa. Mikonmien hautausmaa, joka vuonna 1995 sai säätiön toimesta muistokiven, on raivattu umpeen kasvaneen korven tasosta kerran ja uuden vesakon raivaus on nyt tehty kahteen kertaan. Paikallishallinnon edustaja on suhtautunut raivaamiseen suopeasti. Vaikka alueelta ei ole hautakarttaa omaisten hautapaikan löytämiseksi, säätiön edustajat haluavat huolehtia rakkaitensa leposijasta edes muutaman vuoden välein tehtävällä raivaustyöllä. Työn tuloksena kesällä kotiseutumatkailijoiden on helppo kulkea portilta selkeästi hahmottuvaa pääkäytävää aina takasivulla olevalle entisen ruumishuoneen portaille asti. Raivatulla alueella pääsevät vuokot, kielot väljästi kukkaansa kunnes keskikesällä esivanhempiemme leposijaa nousevat koristamaan metsäorvokit, leinikit ja kullerot.

Kauko Kuparinen

Heinjoen kirkon kirkkotekstiilit ja ehtoollisvälineet

Heinjoen kirkonkylän koulupiiriläisillä oli oivallinen tilaisuus tutustua Heinjoen kirkon tekstiileihin ja ehtoollisvälineisiin Karkkilan seurakuntatalossa lokakuussa 2008. Karkkilan seurakunnan suntio, Hanna Rajala, oli tehnyt näyttelyn. Kirkkotekstiilejä säilytetään Karkkilan kirkon sakastin yläkerrassa valolta suojattuna ja kuivissa tiloissa. Heinjoen ehtoollisvälineitä käytetään nykyisin kirkon ulkopuolisissa tilaisuuksissa. Esineistöä tutkittiin tarkasti ja mielenkiinnolla. Kirkon kynttelikköjen ja lampettien kohtalo jäi askarruttamaan mieltä, sillä niistä ei ollut aikaisempaa tietoa eivätkä koulupiiriläisetkään osanneet kertoa mitään.

Marja Paakki

Heinjoki-Säätiö

Heinjoki-Säätiölle on avattu vuonna 2004 kotisivut internetissä.
Osoite on www.heinjoki.fi

TAPAHTUMIA

Kääntymä-päivä 9.8.2009 klo 12 Pusulan Ahjolassa

Kirkonkyläpäivä 11.10.2009 klo 12 Karkkilan Seurakuntatalossa

Vuoden 2010 Heinjoki-juhla 18.7.2010 Karkkilassa

Jos haluat, että omaisesi poismenosta ilmoitetaan seuraavan Heinjoki-juhlan jumalanpalveluksessa, olisi varmintaa, että ilmoittaisit siitä itse Heinjoki-Säätiön asiamiehelle Marja Peltoselle puh. 0400-743735